

Studie

PŘÍSTUPY K PLACENÍ ŠKOLNÉHO

(komparativní studie)

Libor Nováček

Úvod

Účtování školného ze strany vysokých škol je výrazným faktorem v rámci jakékoliv strategie spoluúčasti a projevuje se stále výrazněji v souladu s tím, jak se zvyšuje počet zemí, které přecházejí na systém spoluúčasti s cílem uspokojit rostoucí poptávku a vykompenzovat snižující se investice státu do vysokého školství. Okamžitým cílem, k němuž směřuje státní politika placení školného, je rozdělení nákladů na vysokoškolské vzdělání mezi studenta a jeho rodinu a stát, případně daňového poplatníka, jakož i doplňující programy nebo zásady finanční pomoci, které jsou přijímány proto, aby zavedení školného negativně neovlivnilo přístup k vysokoškolskému vzdělání u studentů ze slabšího sociálně-ekonomického prostředí. Z tohoto důvodu jsou postupy, na jejichž základě dochází k zavádění (případně k odmítání či zamítání) školného, významné pro příjem státní pokladny a současně mají dopad i na dostupnost vysokoškolského vzdělání, rovnost ve společnosti a sociální spravedlnost.

Tento příspěvek se zabývá školným v rámci mezinárodního srovnání, což v sobě zahrnuje kombinaci finančních, ideologických a politických aspektů a přináší ve třech přehledných tabulkách stav v Evropě nejen podle kategorizace, ale též podává přehled o výši školného a minimální mzdě. V příloze je ve zkrácené verzi popsána situace ve Skotsku, Austrálii, Rakousku a Velké Británii. Názvy států jsou uvedeny v anglickém jazyce včetně členění podle EU.

Terminologie

Rozdíl mezi *školným* (v USA termín „*tuition*“ označuje poplatek za vzdělání. Ve Velké Británii a v anglickém jazyce ve většině ostatních zemí světa slovo „*tuition*“ znamená vzdělání jako takové a účtovaný

poplatek musí být tudíž označen jako „*tuition fee*“. Ve studii je použit výraz „*tuition fee*“ podle britské praxe) a ostatními druhy *poplatků* (*fees*) je nepřesný a občas má záměrně zakrýt rozdíl mezi poplatkem a školným, protože často existují různé právní překážky či politický odpor vůči samotné myšlence školného. *Školné* je povinný poplatek, který mají studenti (a/ nebo jejich rodiče) uhradit a který kryje část obecných základních nákladů na vzdělání. *Poplatek* na druhou stranu obecně pokrývá veškeré náklady, případně jejich většinu, v souvislosti se zbožím nebo službami ve vztahu ke konkrétní instituci, ze kterých mají často (i když ne vždy) někteří, avšak ne všichni, studenti prospěch a které mohou být za jiných okolností poskytovány soukromě. Tyto poplatky zahrnují některé náklady na stravování a ubytování, zdravotní a přepravní služby a běžně spadají pod kategorii *poplatků*, stejně jako poplatky, které zahrnují zvláštní výdaje spojené se vzděláváním, jako jsou spotřební předměty při výtvárné výchově, anebo doprava spojená se speciálními exkurzemi.

Hůře odlišitelné od školného jsou poplatky, které mají pokrýt náklady za zpracování přihlášek ke studiu, umožňující studentům přístup na internet, anebo k rekreačním programům. Je to z důvodu, že jsou sice studentům účtovány, ale nikoliv na základě skutečných výdajů za konkrétní zboží či službu příslušné instituce; v tomto případě by tedy měly být označeny jako *poplatky*, a nikoliv jako *školné*. V poslední řadě existují poplatky účtované všem studentům. Ty souvisejí s mimovzdělávacími programy či službami a jejich výběru z nabídky vzájemně si konkurujících programů a služeb se studenti sami účastní (obvykle prostřednictvím zvolených studentských samospráv) – ty jsou obecně označovány za *poplatky*.

Co se týče další definice školného, nečiní tento rozbor výraznější rozdíl mezi školným, které je účtováno *předem* (je tudíž splatné v období zápisu, a proto vět-

šinou hrazeno rodiči, pokud si to mohou finančně dovolit) a školným *odloženým* (bez ohledu na skutečnost, má-li být tento odložený závazek či *půjčka* uhrazen na základě předem stanoveného pevného splátkového kalendáře, anebo je tento splátkový kalendář závislý na pozdějších příjmech či výdělcích absolventa). Tento rozdíl je nepodstatný. Obě formy plateb mají za cíl úhradu části vzdělávacích nákladů, a proto mohou být obě označeny za školné. Důležitější rozdíl spočívá ve skutečnosti, kdo má školné uhradit, tedy zdali rodiče, či student. K tomuto rozdílu najdete rozbor níže.

Politika

Z historického hlediska se spousta vysokoškolských systémů (zejména v západní, střední a východní Evropě, v Rusku, včetně národů bývalého Sovětského svazu, i frankofonní Afriky) rozvíjela na základě myšlenky, že třetí stupeň vzdělávání by měl být pro způsobilé studenty zdarma. Argumenty pro vysokoškolské vzdělání zdarma vycházejí z následujících aspektů:

- vysokoškolsky vzdělaná populace přináší společnosti vysoký zisk,
- školné může zabránit přístupu ke vzdělání studentům z rodin s nižším příjmem, ze zemědělských oblastí nebo z etnických menšin, což má negativní dopad ve smyslu sociální rovnosti a přínosu pro společnost,
- náklady na udržení studenta na vysoké škole jsou vysoké a často mimo možnosti mnoha rodin, především pokud k nim přičteme možný ušlý výdělek potenciálního studenta,
- lidé, kteří mají okamžitý zisk z vysokoškolského vzdělání zdarma, jsou politicky silní (obecně střední třída), a tudíž velmi vlivní.

V uplynulých letech však došlo k dramatické změně v oblasti zatížení studentů náklady na vysokoškolské vzdělání; od jejich rodičů je požadována vyšší spoluúčast. Mezi důvody, proč k těmto změnám dochází, patří:

- Investice soukromých subjektů do vzdělání mají významnou návratnost (vyšší výděly, vyšší prestiž atd.).

- Systém vzdělání zdarma je často regresivní, neboť studenti, kteří ukončí středoškolské vzdělání a uspějí při přijímacích zkouškách, často pocházejí ze střední a vyšší střední třídy. (Existují argumenty, že placení školného spolu se zavedením grantů a půjček na základě majetkových poměrů by mohly skutečně zvýšit rovnost přístupu k vysokoškolskému vzdělání.)
- Studenti a rodiny platící školné budou požadovat vyšší kvalitu, univerzity se proto budou muset více orientovat na spotřebitele a efektivitu.
- Větší složitost daňového systému v některých zemích s nižšími příjmy a v zemích s přechodnou ekonomikou anebo konkurence ze strany ostatních veřejných institucí, jako je zdravotní péče a základní vzdělání, zvýší objemy zdanitelných zdrojů.

Ať argumentujeme jakkoliv, vyšší počet zapsaných studentů a nižší objem státních investic vytvářejí takovou úroveň vládní politiky, která podporuje, anebo alespoň umožňuje účtovat školné.

Situace

Druhy strategií, které jednotlivé země přijímají v souvislosti s placením školného, striktně souvisejí s vládní koncepcí rodičovské spoluúčasti na vysokoškolském vzdělání jejich dětí.

Školné placené předem vychází z předpokladu, že rodiče nesou zodpovědnost za pokrytí části nákladů na vysokoškolské vzdělání svých dětí a měli by je hradit dle svých možností. V tomto případě je podíl placeného školného nebo podíl dostupné finanční pomoci závislý na příjmu dané rodiny. Tak je tomu např. v Rakousku, Chile, Nizozemsku, Spojených státech a ve Velké Británii.

V zemích, kde *není zavedeno školné* (skandinávské země), anebo kde je *odložené školné* (Systém příspěvků na vysokoškolské vzdělání v Austrálii, Systém dotací na vysokoškolské vzdělání ve Skotsku a Systém příspěvků na studenty na Novém Zélandu), vycházejí z předpokladu, že rodiče nejsou finančně zodpovědní za vysokoškolské vzdělání svých dětí a od samotných dětí se nedá očekávat, že by si náklady na studium hradily ještě během něj. Ve Skandinávii hradí stát náklady na vzdělání řádným studentům z peněz

daňových poplatníků, zatímco životní náklady studentů označených jako „finančně nezávislí dospělí“, jsou hrazeny formou dotovaných studentských půjček. V Austrálii si rodiče mohou vybrat, zdali budou platit školné předem – v tom případě dostanou slevu – ale také mohou toto břemeno přenechat svým dětem, které je zaplatí formou odložených splátek. Ve Skotsku je školné automaticky odloženo a spláceno jako půjčka. Rodiče si mohou vybrat, zdali bude pokrývat některé, anebo všechny životní náklady studenta.

V uplynulých letech se odložené školné stalo oblíbenou záležitostí – je to způsob, jak sladit potřebu studentů uhradit náklady na vysokoškolské vzdělání, a neschopnost tak učinit v okamžiku, kdy teprve studují.

Takovéto půjčky v sobě nesou „smluvní závazek odevzdávat určité procento budoucích výdělků... dokud nebude půjčka splacena při smluvní úrokové míře, anebo do okamžiku, kdy dlužník neuhradí buď maximální částku, anebo nenaplní minimální počet let“ (Johnstone, 2000). Daň ze vzdělání se stává jednou z variant splácení odložené půjčky, „přičemž student (často pouze absolvent) náhradou za státní podporu na vysoké škole v podobě nízkého nebo žádného školného, je povinen platit speciální daň z příjmu, obvykle pak po zbytek svého života“ (Johnstone, 2000). Přestože žádná země zatím formálně daň ze vzdělání nezavedla, skotský Systém dotací na vysokoškolské vzdělání, který je popsán výše, s ním má mnoho společných prvků.

V mnoha zemích, kde jsou buď zákonná omezení, anebo silný odpor veřejnosti proti školnému, zavádí stát *duální systém školného*. V těchto zemích existuje určitý počet volných míst na univerzitách, které stát poskytuje na základě splnění určitých kritérií (obvykle jde o konkrétní stupeň prospěchu u maturitní zkoušky) a ostatní místa jsou k dispozici řádným studentům, kteří dosáhli nižšího prospěchu, na základě uhrazení školného. Případně jsou na univerzitách realizovány kurzy dalšího vzdělávání anebo odborné kurzy, za které se též vybírá školné.

Dvojitý systém školného zavádějí státy po celém světě. V Austrálii mohou univerzity nabízet místa, za která se platí školné, australským absolventům středních škol od roku 1998, a to od okamžiku, kdy splní kritéria pro přijetí do skupiny subvencovaných

studentů britského společenství. Ačkoliv počet studentů, kteří platí školné, nesmí přesáhnout 25 % celkového počtu studentů na dané instituci, byl již předložen zákon, kterým se tento objem má zvýšit na 35 %. V Maďarsku se školné neplatí od roku 1998 s výjimkou těch studentů, jejichž výsledky u přijímacích zkoušek byly podprůměrné. V Rusku, kde je bezplatné vzdělání zaručeno ústavou, zavedl Školský zákon z roku 1996 koncepci spoluúčasti na vysokoškolském vzdělání, přičemž více než 25 % veškerých příjmů univerzit musí pocházet ze školného, jež platí studenti, kteří absolvovali přijímací zkoušky, ale nedosáhli dostatečně vysokého skóre, aby mohli žádat o státní podporu (Bain, 2001).

Jak se stanovuje školné?

V některé zemi může být školné *nediferencované* – např. ve státních univerzitách v Japonsku a v Hongkongu na institucích financovaných Výborem pro univerzitní granty (UGC), kde je školné jednotné po celé zemi bez ohledu na studovaný obor. Jinde je školné *diferencované na základě identifikovatelných kritérií*, jako jsou například náklady na program, úroveň, obor atd. Například v Kanadě, Číně, Jihoafrické republice se školné liší podle nákladů na program, přičemž za programy, které jsou nákladnější, se účtuje vyšší částka. V Mexiku, ve Spojených státech se školné liší podle instituce nebo oboru. Prestižní instituce anebo instituce, které patří do kategorie, o niž je vyšší zájem (univerzity versus vyšší odborné školy), si smějí účtovat vyšší školné. Školné se v mnoha zemích liší podle místa původu studenta – vyšší školné se účtuje jedincům, kteří nepocházejí z dané země, státu nebo provincie.

V mnoha zemích, jako jsou například Spojené státy, nebývá školné pro veřejný sektor stanoveno. Důvodem je skutečnost, že nebývá určeno k úhradě základních nákladů, ale spíše k pokrytí schodku ve veřejných financích. Jakmile je tato částka stanovena, je předložena veřejnosti jako poplatek, který by měl uhradit příslušnou část základních nákladů.

Dalším typem účtování školného je jakási *forma penalizace* těch studentů, kteří studují déle, než je běžné trvání programu. V Maďarsku bylo školné zrušeno v roce 1998, s výjimkou výše uvedených případů, kdy studenti nedosáhnou dostatečného počtu bodů při

přijímacích zkouškách, a v případě těch, kterým trvá získání diplomu déle, než je stanovených pět let.

V České republice se na základě Vysokoškolského zákona z roku 1998 účtuje školné jako penalizace těm studentům, kteří studují ve škole déle, než je standardní trvání programu. V některých státech v Německu, včetně Bádenska-Württemberska, se účtuje školné ve výši 650 € za semestr těm studentům, kteří přesáhli běžnou dobu stanovenou pro trvání studia.

Školné, jeho dopad na dostupnost vysokých škol a chování přijatých studentů

V předchozí části bylo uvedeno, že argumenty proti bezplatnému vysokoškolskému vzdělávání často zahrnují jeho regresivitu. Bezplatné vzdělání je přínosem pro střední a vyšší střední třídu, kam patří větší část studentů, zatímco daňoví poplatníci s nižšími příjmy, jejichž děti nejsou mezi vysokoškoláky příliš zastoupeni, na ně doplácí. I to je důvodem k zavedení školného a současně grantových programů a půjček, udělovaných na základě finanční situace.

Výzkum v této oblasti v Austrálii, Kanadě, Číně, na Novém Zélandu, ve Spojených státech, ve Velké Británii (*Andrews, 1999; Li a Min* nedatováno; *LaRocque, 2003, Juno a Usher, 2002; Leslie a Brinkman, 1998; Heller, 1997* citovaný u *Vossensteyna, 2000*) uvádějí, že na makroúrovni jsou požadavky kladené na vysokoškolské vzdělávání relativně nepružné ve srovnání se zvyšováním cen. V některých zemích (nebo na určité úrovni vzdělávání) však může docházet k odpovídajícím změnám v poměru přijímaných studentů z různých sociálně-ekonomických skupin. Je zajímavé, že k tomuto případu dochází ve Spojených státech a Velké Británii, kde mají časté změny cen vyšší dopad na studenty z nižších sociálně-ekonomických tříd, ale nikoliv v Austrálii a na Novém Zélandu, kde zavedení školného (byť formou odložených splátek) neovlivňuje složení skupiny studentů (*LaRocque, 2003 a Chapman a Ryan, 2002*).

Pokud se podíváme na dopad snížení nebo zrušení školného na celkový počet zapsaných studentů, uvádí nedávná zpráva Irského ministerstva zdravotnictví a vědy, že zavedení bezplatného vzdělávání v roce 1995 mělo „zatím malý či žádný dopad na rovnost a rozšíření přístupů k vysokoškolskému vzdělání

v případě nižších sociálně-ekonomických skupin“ (Ministerstvo školství a vědy, 2003). Ačkoliv všechny sociálně-ekonomické skupiny zaregistrovaly v období mezi lety 1991 a 2001 skutečné zvýšení podílů mezi vysokoškolskými studenty, „nižší sociálně-ekonomické skupiny vykázaly v roce 2001 ještě menší podíl studentů, než tomu bylo v roce 1995.“

Makro-údaje o celkovém počtu přijatých studentů mohou rovněž zakrýt změny v chování přijatých studentů, které vyplývá ze zavedení či zvýšení školného. Změny se mohou projevit tím, že studenti přestoupí z řádného do zkráceného studia, aby mohli v ušetřeném čase vydělávat peníze. Tito studenti se nechávají zaměstnávat mimo univerzitu a/nebo přecházejí z dražších na levnější instituce anebo, ve většině případů, na instituce, které jsou blíž jejich bydlišti. Existují rovněž důkazy, že ve Spojených státech, které čelí zvyšování školného, se více studentů účastní speciálních přijímacích zkoušek zvaných College Level Examination Programs, které, pokud je absolvují s určitým počtem bodů, jim umožní získat podporu ze strany mnoha veřejných i soukromých vysokých škol a univerzit (*Hebel, 2003*).

Obecně však platí, že se ve světě ví velmi málo o tom, jaký dopad má spoluúčasť na nákladech (a školné) na dostupnost vysokoškolského vzdělání a chování přijatých studentů. Aby mohly být vysokoškolské vzdělávací programy stále efektivnější, je zapotřebí zajistit granty a půjčky, vycházející z finanční situace žadatele – jen tak je možné vytvářet další strategii vysokoškolského vzdělávání.

Budoucí trendy

Ať už máme jakýkoliv názor či myšlenkový postoj, je jasné, že zde je celosvětový trend nadále snižovat státní podporu vysokoškolskému vzdělávání a zvyšovat náklady, které ponese studenti a rodiny v podobě určitého druhu školného. Dokonce i země jako Německo, které mají pevnou tradici bezplatného vysokého školství a silné studentské hnutí, plánují zavedení školného pro všechny studenty. Je rovněž jasné, že stát vzhledem k finančním problémům, i vzhledem k rostoucím požadavkům veřejnosti na zdravotní péči, základní vzdělání, bydlení, ochranu životního prostředí a zvyšování počtu studentů vysokých škol, bude muset přejít na zvýšené spolufinancování vysokoškolského vzdělávání.

koškolského vzdělávání ze strany rodičů a studentů. Cílem je tudíž vytvořit účinný a efektivní program podpory studentům, který by vykompenzoval negativní dopad, jenž by mohlo mít školné v případě studentů z nižších příjmových vrstev.

Literatura:

- [1] Bain, Olga (2001) The Costs of Higher Education to Students and Parents in Russia: Tuition Policy Issues, Peabody Journal of Education, 76.
- [2] Chapman, Bruce and Chris Ryan (2003) The Access Implications of Income Contingent Charges for Higher Education: Lessons from Australia, Discussion Paper No. 463, Center for Economic Policy Research, Australian National University.
- [3] Hebel, Sara (2003) Va. Governor Wants to Inject College into Senior Year of High School, The Chronicle of Higher Education, December 13, 2003.
- [4] Heller, Donald (1999) The Effects of Tuition and State Financial Aid on Public College Enrollment, The Review of Higher Education, 23, 1, 65–89.
- [5] Johnstone, D. Bruce (2000) Student Loans in International Comparative Perspective: Promises and Failures, Myths and Partial Truths, International Comparative Higher Education Finance and Accessibility Project.
- [6] Junor, Sean and Alexander Usher (2002) The Price of Knowledge: Access and Student Finance in Canada, Canada Millennium Scholarship Foundation Research Series, Montreal.
- [7] LaRocque, Norman (2003) Who Should Pay? Tuition Fees and Tertiary Education Financing in New Zealand, Education Forum, Wellington.
- [8] Secretary of State for Education and Skills (2003) The Future of Higher Education, UK Department for Education and Skills, January.

Tabulka č. 1:

ŠKOLNÉ	BEZ ŠKOLNÉHO	DUÁLNÍ	ODLOŽENÉ
Školné = Politika přímého školného je založena na předpokladu, že rodiče mají odpovědnost za pokrytí části výdajů na vysokoškolské vzdělání svých dětí a mohou platit školné podle svých možností. V tomto případě poměr školného nebo finanční spoluúčasti závisí na rodinném příjmu.		Duální = Platí pro ty země, kde podle státem stanovených kritérií (vypočítaných většinou podle počtu studentů, kteří ukončí střední školu) jsou přidělena na základě přijímacího řízení pro vybrané uchazeče neplacená studijní místa. Dalším uchazečům s horším výsledkem přijímacího řízení je nabídnuto speciální doplňkové studium nebo profesionální kurzy, za které vysoké školy vyžadují školné.	Odložené = Nezáleží na tom, jaký odložený závazek (úpis) nebo půjčka musí být zpětně zaplacen v předem dohodnutém pevném splátkovém kalendáři nebo podle časového plánu, nebo který je závislý na pozdější mzdě nebo příjmech absolventa.
Austria	Denmark		UK Scotland
Belgium	Finland		Ireland
France	Germany		
Italy	Greece		
Netherland	Luxembourg		
Portugal	Sweden		
Spain			
UK England			
	Czech Republic	Cyprus	Slovenia
	Malta	Hungary	Lithuania
	Poland	Latvia	
	Slovakia	Estonia	
		Bulgaria	Turkey
		Romania	
Switzerland	Norway	Liechtenstein */	
Iceland			
United States			Australia
Canada			New Zealand
Japan			

*/ Neověřeno

STUDIE

Tabulka č. 2:

MINIMÁLNÍ ZÁKONNÁ MZDA vers. ŠKOLNÉ					
Země		Minimální zákonná měsíční mzda	Školné za rok (přepočteno na EUR a jeden školní rok)	Komentář	
1	Austria	AT		722 €	Studenti z Rakouska, EU a Švýcarska 722 € za rok. Ostatní studenti bez státní příslušnosti nebo jiných států: 1452 € za rok, v případě prodloužení studia zvyšuje se poplatek o 10 %
2	Belgium vlámská komunita	BE	1233 €	75–620 €	Domácí studenti: Minimum: 75 € - Maximum: 620 €; Zahraniční studenti: Maximum: 8100 €
2	Belgium francouzská komunita	BE	1233 €	50–108 €	Domácí studenti: Minimum: 50 € - Maximum: 108 €; Zahraniční studenti: Minimum: 108 € - Maximum: 1568 €
3	Denmark	DK		NE	Žádné studijní ani registrační poplatky, rovněž pro zahraniční studenty
4	Finland	FI		NE	Žádné studijní ani registrační poplatky, rovněž pro zahraniční studenty
5	France	FR	1215 €	183–6860 €	Domácí studenti: Minimum: 230 € - Maximum: 6860 € Zahraniční studenti: Minimum: 183 € - Maximum: 6860 € Registrační poplatky cca 230 € na pokrytí administrativních výdajů a zdravotních nákladů
6	Germany	DE		NE	Žádné poplatky na veřejných vysokých školách do doby nástupu do zaměstnání. Pouze malé administrativní poplatky se různí podle spolkových zemí
7	Greece	GR	505 €	NE	Zahraniční studenti: Minimum: 264 € - Maximum: 734 €
8	Ireland	IE	1213 €	ODLOŽENÉ	Po zavedení školného ve Velké Británii má vláda v plánu zavedení školného za tříletý program 5213 € až 13 404 €. Zahraniční studenti: Minimum: 9000 € - Maximum: 32 000 € podle oboru
9	Italy	IT		NE	Po zavedení studijních poplatků ve Velké Británii zvažuje Itálie zavedení školného ve výši cca 600 € až 1450 € za rok. Neexistují přesné a ověřené údaje
10	Luxembourg	LU	1403 €	NE	Žádné studijní ani registrační poplatky
11	Netherlands	NL	1265 €	1330 €	Školné: Minimum: 1330 €
12	Portugal	PT	366 €	600–1450 €	Školné: Minimum: 600 € - Maximum: 1450 € za rok
13	Spain	SP	461 €	4000 €	Školné: 4000 € za rok
14	Sweden	SE		NE	Pouze poplatky pro domácí studenty: Minimum: 16 € - Maximum: 54 € Zahraniční studenti - poplatky: Minimum: 38 € - Maximum: 54 €
15	United Kingdom England, Wales and Northern Ireland	UK	1125 €	1675–4468 €	Minimálně 1675 €, nejnověji schváleno školné až do výše 4468 € podle univerzity a typu studia
15	United Kingdom Scotland	UK	1125 €	ODLOŽENÉ	Minimální školné 1600 € u rodin s ročním příjmem nad 29 788 €
16	Cyprus	CY		DUÁLNÍ	Školné na University of Cyprus zdarma, školné na ostatních veřejných nebo soukromých školách mezi 1726 € až 6041 €, 0 za rok pro domácí studenty. Zahraniční student: 6905 € za rok
17	Czech Republic	CZ	207 €	NE	Žádné poplatky na veřejných vysokých školách. Pouze malé administrativní poplatky

18	Estonia	EE	159 €	DUÁLNÍ 0-3514 €	Určitý počet studijních míst je financován státem, ostatní vysokoškolské instituce požadují školné. Zaveden systém půjček. Školné pro domácí studenty: Minimum: 0 (Kroon) - Maximum: 3514 € Zahraniční studenti: Minimum: 958 € - Maximum: 3514 €
19	Hungary	HU	202 €	DUÁLNÍ 800-4800 €	Školné zavedeno 1996, zrušeno 1998. Určitý počet studijních míst je financován státem. Pro zbytek zavedeno školné ve výši 400-2400 € za semestr. Zahraniční studenti: Minimum: 2439 € - Maximum: 7317 €
20	Latvia	LV	119 €	DUÁLNÍ 0-1659 €	Určitý počet studijních míst je financován státem. Pro zbytek zavedeno školné ve výši: Minimum: 0 € - Maximum: 1659 € Zahraniční studenti: Maximum: 3730 €
21	Lithuania	LT	130 €	DUÁLNÍ 0-1659 €	Určitý počet studijních míst je financován státem, ostatní vysokoškolské instituce požadují školné. Zavádí se systém půjček. Domácí studenti: Minimum: 569 € - Maximum: 4065 €
22	Malta	MT	542 €	NE	Studenti neplatí za řádné studium. Part-time studium se platí. Zahraniční studenti platí: Minimum: 3748 € - Maximum: 23 426 €. Studenti z Malty mohou požádat též o stipendium v zahraničí placené vládou
23	Poland	PL	177 €	NE	Školné se neplatí. Pouze platby za večerní a dálkové studium a za opakování zkoušek. Zahraniční studenti platí: Minimum: 2000 €
24	Slovakia	SK	149 €	NE	Návrh na zavedení školného neprošel
25	Slovenia	SI	443 €	ODLOŽENÉ	Školné se neplatí ve státních školách a soukromých školách s licencí. Part-time studenti platí školné. Domácí studenti: Minimum: 0 € - Maximum: 1458 € Zahraniční studenti: Minimum: 1215 € - Maximum: 2026 € Studenti part-time platí v rozmezí 0-1458 €
26	Bulgaria	BG	61 €	DUÁLNÍ	Zdroje se liší a nelze důvěryhodně zjistit výši školného
27	Romania	RO	68 €	DUÁLNÍ 0-9 €	Ve státních školách je limitovaný počet míst, které financuje stát, ostatní platí školné. Domácí studenti: Minimum: 0 € - Maximum: 8,56 €; Zahraniční studenti: Minimum: 260 € - Maximum: 617 €
28	Turkey	TR	179 €	ODLOŽENÉ	Domácí studenti platí: Minimum: 13,84 € - Maximum: 177 €. Velká většina vysokoškolských studentů dostává od státu půjčky na studium a ubytování
29	Iceland	IS	není k dispozici	366-4347 €	Školné pro domácí studenty: Minimum: 366 € - Maximum: 4347 €
30	Liechtenstein	LI	není k dispozici	DUÁLNÍ	Ověřené údaje nejsou k dispozici
31	Norway	NO	není k dispozici	0-241 €	Jedná se pravděpodobně o poplatky, zahraniční studenti neplatí žádné školné
32	Switzerland	CH	není k dispozici	657-1019 €	1273 € na Swiss Italian University

Zdroj: Podle zahraničních zdrojů (statistické úřady, ministerstva školství, OECD apod.)

STUDIE

Tabulka č. 3:

MINIMÁLNÍ ZÁKONNÁ MZDA */					
Země			V EUR (stav k 7. 1. 2004)	V lokální měně	Poslední aktualizace
1	Austria	AT			
2	Belgium	BE	1233,54	EUR	1. 6. 2003
3	Denmark	DK			
4	Finland	FI			
5	France	FR	1215,11	EUR	28. 6. 2003
6	Germany	DE			
7	Greece	GR	504,83	EUR	1. 1. 2003
8	Ireland	IE	1213,33	EUR	1. 2. 2004
9	Italy	IT			
10	Luxembourg	LU	1402,96	EUR	1. 8. 2003
11	Netherlands	NL	1264,80	EUR	1. 7. 2003
12	Portugal	PT	365,60	EUR	1. 1. 2004
13	Spain	SP	460,50	EUR	1. 1. 2004
14	Sweden	SE			
15	United Kingdom	UK	1124,90	780 GBP	1. 10. 2003
16	Cyprus	CY			
17	Czech Republic	CZ	207,20	6700 CZK	1. 1. 2004
18	Estonia	EE	158,50	2480 EEK	1. 1. 2004
19	Hungary	HU	202,10	53 000 HUF	1. 1. 2004
20	Latvia	LV	118,95	80 LTL	1. 1. 2004
21	Lithuania	LT	130,30	450 LVL	1. 9. 2003
22	Malta	MT	542,40	230 MTL	1. 1. 2003
23	Poland	PL	177,06	824 PLN	1. 1. 2004
24	Slovakia	SK	148,95	6080 SKK	1. 10. 2003
25	Slovenia	SI	442,60	103 643 SIT	1. 12. 2002
26	Bulgaria	BG	61,00	120 BGN	16. 1. 2004
27	Romania	RO	67,60	2 800 000 ROL	1. 1. 2004
28	Turkey	TR	179,13	303 079 500 TRY	1. 1. 2004
29	Iceland	IS			
30	Liechtenstein	LI			
31	Norway	NO			
32	Switzerland	CH			
0	Ruská federace	RU	16,16	600 RUB	1. 10. 2003
0	Ukrajina	UA	30,29	205 UAH	1. 12. 2003
0	Srbsko	SR	79,00	5395 YUM	1. 2. 2004

*/ Přepočteno na zaměstnance v plném pracovním poměru.

Konvertováno na měsíční mzdu ve 40hodinovém pracovním týdnu a 52 týdnů v roce, pokud je uvedena týdenní mzda.

Zdroj: © FedEE Services Ltd 2003 Last updated 16 February 2004

PŘÍLOHA

Odložené školné v Austrálii a ve Skotsku

Od roku 1989 se většina australských studentů spolupodílí na nákladech na vysokoškolské vzdělání prostřednictvím Systému příspěvků na vysokoškolské vzdělání (HECS). V rámci programu HECS mají studenti i rodiny možnost hradit školné předem (s 25procentní slevou), anebo si vzít půjčku s odloženými splátkami. V roce 1997 se HECS zvýšil a byl rozdělen do tří nákladových pásem na základě kombinace relativních nákladů na zajištění kurzu a relativní ziskovosti konkrétních programů. Stát zaplatí univerzitě školné přímo za každého studenta s odloženým školným v rámci programu HECS a přebírá zodpovědnost za to, aby mu studenti splatili půjčku poté, co dosáhnou příslušný stupeň vzdělání. Systém dotací na vysokoškolské vzdělání (GES) ve Skotsku vytvořil v roce 2001 skotský parlament. Skotští studenti a studenti ze zemí EU musejí na konci studia zaplatit pevně stanovenou částku (£2000/2846 €) za výhody, které jim plynou z dosaženého vysokoškolského vzdělání. Tento příspěvek může být uhrazen naráz, anebo v závislosti na výši mzdy, a to poté, co dosáhne částky £10 000/14 233 € ročně.

Zavedení školného v Rakousku

Po téměř třiceti letech bezplatného školství, na podzim roku 2000, vyhlásila rakouská pravicová vláda zavedení školného ve výši 363 € na semestr pro studenty na univerzitách a Fachhochschulen, s platností od října 2001. Zavedení školného může být užitečné při omezení takzvaných „věčných studentů“, případně těch studentů, kteří se zapisují jen proto, aby si užívali studentských výhod, ale ve skutečnosti se nevěnují studiu svého oboru. Přitom nemá negativní dopad, jak se dříve předpokládalo, na celkový počet zapsaných studentů (který se ve školním roce 2001–2002 sice podstatně snížil, ale v roce 2002–2003 vzrostl, byť ne na předchozí úroveň). Mnoho lidí se domnívá, že školné ve skutečnosti nemá žádný vliv na kvalitu vzdělání, protože vláda jednoduše snížila svoje subvence o to, co jsou univerzity schopné získat od svých studentů.

Velká Británie: Od školného placeného předem k odloženému školnému

Ve Velké Británii předložila vláda v lednu 2003 parlamentu tzv. Bílý list, který, bude-li zaveden,

představuje výraznou změnu v používání školného – totiž přechod od platby předem k odloženému školnému. Od roku 1998 do současnosti bylo na základě šetření majetkových poměrů placeno školné předem od nulové výše (žádné školné) v případě rodin s ročním příjmem pod £17 370/24 723 € až po školné ve výši £1025/1458 € v případě rodin s ročním příjmem přesahujícím £28 000/39 852 €.

Bílý list vytyčuje množství strategií spoluúčasti včetně:

- zavedení nového Systému spoluúčasti na financování vysokoškolského vzdělání od roku 2006, který umožní studentům odložit splácení nákladů na jejich vzdělání až do období po absolutoriu, kdy začnou vydělávat minimální mzdu. Přitom univerzity budou moci požadovat po jednom studentovi školné ve výši 0 až £3000/4269 € ročně (horní hranice tak bude podstatně vyšší, než předchozí roční školné £1025/1458 €);
- znovuzavedení grantu z roku 2004, který byl udělován na základě průzkumu majetkových poměrů, a to až do výše £1000/1423 € pro studenty z rodin s nižšími příjmy; a
- zaplacení prvních £1100/1565 € za studenty z rodin s nižšími příjmy.

Nedávná zpráva (nadstranického) Zvláštního výboru Dolní sněmovny pro vzdělávání a kvalifikaci podporuje myšlenku definitivního zavedení školného, ale současně odráží pocity velkého množství členů vlády i dalších politiků, že strategie, která je zahrnuta v Bílém listu, by měla negativní dopad na studenty s nižšími příjmy. Zpráva doporučuje, aby se zavedly plné úlevy na školném pro studenty s nižšími příjmy a podpůrné granty do výše až £5000/7116 € ročně, které se budou hradit ze zvýšených úrokových sazeb u studentských půjček. Rovněž se doporučuje, aby maximální horní hranice školného byla zvýšena z £3000/4269 € na £5000/7116 €, čímž zde bude vytvořen skutečný trh a zdroj příjmu pro tento sektor.

Zákon, který byl nakonec v Dolní sněmovně schválen 27. ledna 2004, byl kompromisem, který zahrnoval určité klíčové změny ve srovnání s původním vládním návrhem. Stanovil mimo jiné:

- kombinaci předem vyplaceného vysokoškolského grantu ve výši £1000 a úlevy na školném £1100/

STUDIE

1423 € až po nejvyšší možný grant £2700/3842 €, udělováný na základě přezkoumání majetkových poměrů, s doplňkovým stipendiem ve výši £300/426 € od konkrétních univerzit pro studenty, kteří mají nárok na maximální podporu, a na univerzitách s nejvyšším školným;

- zvýšení roční mzdové hranice, při jejímž dosažení absolventi začnou splácet své dluhy, z £10 000/14 230 € na £15 000/21 349 €;

- zvýšení maximální půjčky, která je studentům udělena na základě přezkoumání majetkových poměrů (až na £3555/5059 € pro studenty, kteří studují mimo Londýn, a £5320/7572 € pro studenty studující v Londýně).

Tento zákon vyžaduje schválení v Horní sněmovně a může být upraven v Rozpočtovém výboru a předložen k opětovnému čtení.

